

MINISTERI HAUTALAN PUHE KANSALAIJÄRJESTÖSEMINAARISSA 8.11.2012
Seminaarin teemana täydentävyys ja tuloksellisuus kehitysyhteistyössä

Check against delivery

Hyvät ystävät,

- Kehityspoliittinen toimenpideohjelma nostaa työmme keskiöön tuloksellisuuden, vaikuttavuuden ja täydentävyyden. Nämä voivat kuulostaa elitistisiltäkin termeiltä, mutta käytännössä kyse on työmme kehitysvaikutusten vahvistamisesta. Tähän liittyy myös ajatus tilivelvollisuudesta erityisesti kehitysmaiden kansalaisia mutta myös suomalaisia veronmaksajia kohtaan.
- Vierailin viime viikolla Mosambikissa ja Sambiassa. Matkalla totesin taas, miten tärkeää on tukea maan omaa kansalaisyhteiskuntaa, etenkin tilanteissa, joissa yhteistyö hallituksen kanssa ei toimi parhaalla mahdollisella tavalla. Te kaikki olette hyvin verkostoituneita kumppanimaiden kansalaisyhteiskunnan kanssa ja voisittekin varmasti kertoa ajatuksianne siitä, miten tällaista tukea voitaisiin kehittää.
- Tuloksellisuuden suhteen yhteinen kysymyksemme varmasti kuuluu, mitä tuloksellisuus pohjimmiltaan tarkoittaa, miten sitä pitäisi käsitellä ja mitata. Kysymystä työstäessämme päädyimme usein tarkastelemaan seuranta- ja raportointikäytäntöjä, tavoitteiden asettamista ja näiden saavuttamista, sekä arviointitulosten tuomia oppeja ja näiden hyödyntämistä jatkosuunnittelussa. Laadimme ja päivitämme ohjeistuksia, ja keskitämme toimintaamme harvemmille sektoreille ja pienempään määrään maita. Meillä on velvoite pyrkiä pois pirstaloituneesta toiminnasta, ja kohti suurempia kokonaisuuksia. Tämä ei tietenkään tarkoita sitä, että pienillä järjestöillä ei olisi sijaansa kokonaisuudessa. Ministeriön on kuitenkin ratkottava myös hallintoon liittyviä paineita.
- Muun muassa näihin asioihin tartuttiin juuri valmistuneessa OECD/DAC:n vertaistutkinnassa. Tutkinnassa todettiin Suomen kehityspolitiikan vahvuuksia olevan mm. pitkäaikaiset prioriteetit, avoimen vuoropuhelun käyminen sekä hyvä yhteistyö ja työnjako muiden avunantajien kanssa. Lisäksi saamme myönteistä palautetta myös avun tuloksellisuuden periaatteiden valtavirtaistamisesta koko kehitysyhteistyöhön.
- OECD:n kehitysapukomitea DAC kuitenkin kehotti Suomea fokusoimaan ja tarkentamaan kehityspolitiikkaansa. Tällä viitataan niin kahdenvälisen ja monenkeskisen kuin myös kansalaisyhteiskunnan kanssa tehtävään yhteistyöhön. DAC:in vertaistutkinta korostaa tarvetta kehittää operatiivisia työkaluja. Myös kansalaisjärjestö-tukeamme koskeva huomio peräänkuuluttaa aiempaa strategisemmin fokusoitunutta otetta. Apumuotojen keskinäistä täydentävyyttä tulisi vahvistaa ja tukea fokusoida enemmän.

- Ministeriössä on viime aikoina työstetty ihmisoikeusperustaiseen lähestymistapaan keskittyvää toimintaohjetta, joka auttaa täsmentämään itse käsitettä ja sen ulottuvuuksia. Erityistä huomiota kiinnitetään kansalaisyhteiskunnan osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksiin maaohjelmoinnin toimeenpanossa. Useat teistä ovatkin olleet mukana jo maaohjelmointien suunnittelussa, mistä olen erittäin iloinen.
- Ihmisoikeusperustaisessa, tuloksekkaassa kehitysyhteistyössä paikallinen väestö pitää nähdä aktiivisena vaikuttajana ja muutosvoimana. Järjestöillä on keskeinen rooli heikoimmassa asemassa olevien oikeuksien puolustamisessa, ihmisoikeustiedon jakamisessa, kouluttamisessa ja kansalaisaktiivisuuden lisäämisessä.

- Maaohjelmointiprosessin yhteydessä on toistuvasti noussut esiin huoli siitä, miten paljon toimintaa pyritään keskittämään seitsemään pääkumppanimaahan, muiden maiden kustannuksella. Kysymyksiä on noussut siitä, miksi ministeriö pyrkii fokuointiin.
- Hyvin lyhyesti voin vielä toistaa, että meillä on kansainvälistenkin prosessien kautta tullut velvollisuus pyrkiä tuloksellisuuteen ja vaikuttavuuteen – ja pois pirstaleisesta avusta. Tämän vuoksi kannustamme myös järjestöjä keskittämään toimintaansa kohtuulliseen määrään maita, ja täydentävyyden parantamiseksi korostamaan Suomen pääkumppanimaita. Asianhan voi nähdä niinkin, että hallitusten välinen yhteistyö täydentää järjestöjen tekemää työtä – tämä on kaksisuuntainen prosessi. Te olette itsenäisiä toimijoita eikä ministeriö aseta tässä määräystä vaan haluamme miettiä toteutustapoja yhdessä.

- Määrärahojen kasvaessa ja tuloksellisuusvaatimusten vahvistuessa pyrimme entistäkin enemmän toimimaan laajempien kokonaisuuksien kautta. Tämän tiimoilta avasimme myös haun uusien kumppanuusjärjestöjen valitsemiseksi. En tässä pureudu asian, mutta haluan huomioida kumppanuusajattelun merkityksen.
- Voimme hyvin yhtyä OECD/DAC:in tekemän yhteenvetoanalyysin huomioon keskittää tukensa tulosperustaisiin kumppanuuksiin, jotka pohjautuvat luottamukselle, synergioille, tehokkaalle työnjaolle ja ”kilpailuedulle” kehitystavoitteisiin pääsemiseksi. Laajempien kokonaisuuksien rakentaminen kohdistaa huomiotamme siihen, miten yksittäiset interventiot liittyvät toisiinsa ja missä niiden tuomat erilliset panokset voisivat toisiinsa liitettynä kasvattaa tuloksellisuutta.
- Nähdäkseni hyvä esimerkki siitä, miten uudenlainen kumppanuusajattelu voi tuottaa kerrannaishyötyjä, on WWF:n ja SASK:in tänä vuonna käynnistynyt yhteishanke Nepalissa. Hankkeen tavoitteena on vahvistaa metsäsektorin työntekijöiden kapasiteettia ja oikeuksia, ja suojella Nepalin metsien ekologisia arvoja. Toiminta sisältää kouluttamista ja metsätyöntekijöiden järjestäytymistä, sekä parantaa ammattiyhdistysten ja virkamiesten tietoisuutta kestävästä metsätaloudesta. Hankkeessa hyödynnetään kahden asiantuntija-järjestön erityisosaamista ja toiminta on rakennettu näitä yhdistävälle alueelle hienolla tavalla. Tällaisia tarvittaisiin lisää.
- Kansalaisjärjestöjen itsenäinen rooli ja tehokkuus kehitysyhteistyön toimijoina korostuvat myös EU:n komission hiljattain julkaisemassa kansalaisyhteiskuntatiedonannossa. Tiedonanto esittelee uusia menettelytapoja kansalaisyhteiskunnan toimijoiden tukemiseksi kehitysyhteistyöhön osallistuvissa kumppanimaisissa. Järjestöt voivat osallistua täysipainoisesti sosiaalipalvelujen tuottamiseen ja kehittää läpinäkyvyyttä sekä hyvän hallinnon käytäntöjä, ja näin tuoda oman lisänsä kokonaisuuteen. Komission tiedonanto painottaa yhteistyön merkitystä hallitusten ja julkisten instituutioiden kanssa. Kaikissa maissa se ei ole helppoa, ja siksi avunantajien onkin tuettava paikallisen kansalaisyhteiskunnan vahvistumista.
- Miten mitata kansalaisyhteiskunnan vahvistumista? Kuten kaikki tiedämme, tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden mittaaminen edellyttää viime kädessä sitä, että osaamme asettaa itse mittarit oikein. Tämä taas pohjautuu siihen, että tavoitteet ovat oikein asetetut, sillä mittarit tulee suhteuttaa näihin nähden oikein. Meidän tulee kyetä määrittämään toimintaamme koskevat mittarit niin, että ne mahdollisimman varmasti mittaavat *oikeita* asioita. Koska voimaannuttaminen on yksi avaintavoitteistamme, meidän on mietittävä, miten mitata myös sitä.

- Kansainvälisillä foorumeilla on noussut puheeksi rahoitusmekanismien ja tavoitteiden suhteuttaminen toisiinsa. Avunantajien tulisi suunnitella rahoitusikkunoita sopimaan kansalaisyhteiskunnan erilaisiin tarpeisiin. Rahoitukseen tarvitaan enemmän ennakoitavuutta, mutta samalla enemmän joustoa muuttuvissa tilanteissa.
- Suomalaisten järjestöjen kentässä löytyy useitakin innovatiivisia lähestymistapoja, joita voimme käyttää esimerkkeinä rohkean näkemyksen toimeenpanemisesta. Yksi tällainen on World Visionin

"Weconomy". Ajatus yritys yhteistyön kehittämistä toiminnallisemmaksi ja nimenomaan vaikuttavammaksi on Weconomy:ssa saanut uudenlaisen muodon. Mallissa yrityksiä opetetaan ymmärtämään kehitysmaiden todellinen tilanne käytännön yhteisöjen kanssa ja kohtaamalla nämä samanarvoisina omista lähtökohdistaan. Yritykset hyväksyvät matalan katteen ja mahdollisesti useinkin vuoden tappiollisuuden toiminnassaan, mutta saavat vastineeksi käytännön kontakteja, jotka tuntevat tilanteen ja jotka elinolojensa parantuaessa voivat muodostaa vahvan kuluttajakunnan.

- Uuden väylän julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyölle tarjoaa myös Team Finland –verkosto. Tämä uudenlainen verkostomainen toimintamalli keskittää Suomen kansainvälisiä toimintoja ja parantaa suomalaistoimijoiden yhteistyötä maailmalla. Toiminnan sisällössä painottuvat taloudelliset ja Suomi-promootioon liittyvät kysymykset, mutta verkoston kautta syntyvällä yksityisen ja julkisen sektorin yhteistyöllä voidaan edistää myös kehityspoliittisia tavoitteita ja kehitysvaikutuksia köyhissä maissa. Jäsenenä verkostoissa on alueella toimivia julkisrahoitteisia organisaatioita kuten Finpro, Tekes tai kulttuuri-instituutit – mutta myös yksityisiä "Suomi-toimijoita", kuten järjestöjä ja yrityksiä. Tiimit suunnittelevat toimintaansa yhdessä ja niillä on yhteisiä tavoitteita. Team Finland:in kautta voimme osaltamme vahvistaa täydentävyyttä uusilla ulottuvuuksilla, ja näin edistää tuloksellista toimintaa.

- Muistatte kenties, että viime kevään seminaarissa lupasin alkaa palkita hyviä järjestöhankeita esimerkkinä tuloksellisesta ja vaikuttavasti kehitysyhteistyöstä. Tahdon nyt ensimmäisellä kerralla nostaa esiin kolme hanketta, joissa kaikissa on kehityspoliittisen toimenpideohjelman ja täydentävyyden kannalta jokin erityinen piirre. Nämä hankkeet ja järjestöt kuvatkoot sitä moninaisuutta, joilla tuloksellista kehitysyhteistyötä voidaan tehdä. Siitä syntyy se kirjo, josta voimme kaikki ammentaa uusia ajatuksia ja työtapoja omalle työllemme.
- Ennen kuin kerron, mitkä hankkeet ja järjestöt tahdon nostaa esiin, esitän hieman perusteluja, miksi juuri nämä ovat mielestäni mainitsemisen arvoisia. Kehityspoliittisen toimenpideohjelman keskeinen tavoite on ihmisoikeuksien toteutuminen ja ihmisoikeusperustainen kehitysyhteistyö. Toisena tärkeänä tämänkin seminaarin teemana on täydentävyys ja tuloksellisuus. Näissä kolmessa hankkeessa toteutetaan minusta hyvin näitä tavoitteita hieman erilaisin, mutta johdonmukaisin painotuksin.
- Erityinen kunniamaininta annetaan tänä vuonna
 - o WWF:n toiminnalle Nepalissa osana WWF:n Living Himalayas –ohjelmaa.
 - o Shiffa:n Somaliassa toteuttamalle naisten tiedottaja- ja mediakoulutushankkeelle.
 - o FIDA Internationalin Tansaniassa toteuttamalle vammaisten nuorten tukiohjelmalle.
- WWF:n työssä korostuvat
 - suomalaisjärjestön toiminta ja yhteistyösuuntautunut ote, jossa on monenlaista täydentävyyttä: yhteistyötä maan virallisen politiikan kanssa ja synergiaa kahdenvälisen kehitysyhteistyön kanssa, mutta käytännön työtä myös sektorit ylittävasti muiden suomalaisten kansalaisjärjestöjen kanssa. Tässä on lisäksi maaohjelmayhteys, johon kannustetaan.
- Shiffan hanke on puolestaan
 - hauraassa valtiossa ja todella vaikeassa tilanteessa toteutettava pienen järjestön hanke, jossa tuetaan naisten arkipäivän elämänhallintaa välittämällä ruohonjuuritason viestinnällä tärkeää tietoa terveydestä, ravitsemuksesta, pakolaisuudesta, muodista ja kulttuurista. Laaja yhteistyöverkosto mahdollistaa pienelle järjestölle asiantuntijoiden tärkeän panoksen sekä sisältöjen että vaadittavan tekniikan hallinnassa.
- Ja Fida on esimerkki
 - pitkäaikaisessa yhteistyömaassamme kokeneen kumppanuusjärjestön ohjelmasta, joka pitkäaikaisella ja perusteellisesti valmistellulla työllä tähtää tärkeään yhteiskunnalliseen ja

kulttuuriseen muutokseen syrjäytyneiden ihmisten arkielämän ja aseman parantamiseksi. Kyseinen ohjelma on onnistunut vaikuttamaan poliittiseen muutokseen kansallisella tasolla.

- Haluan lämpimästi onnitella näitä kolmea järjestöä vaikuttavasta ja hienosta työstä. Samalla kannustan teitä kaikkia jatkamaan arvokasta työtänne sekä haastamaan meitä jatkossakin rakentavaan ja kehittävään keskusteluun.